

Верховний
Суд

БАНКРУТСТВО ТА НЕПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ: САМА СУТЬ НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ

СЕРГІЙ ЖУКОВ

д.ю.н., суддя-спікер Касаційного господарського суду
у складі Верховного Суду

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

I. Процедури банкрутства

Їх різновиди та основні характеристики

II. Банкрутство юридичних осіб

Навіщо потрібні процедури банкрутства та їх переваги

- 1) Відкриття провадження у справі про банкрутство
- 2) Покладення на керівника боржника солідарної відповідальності
- 3) Умови припинення повноважень керівника боржника
- 4) Особливості визнання недійсними правочинів боржника у процедурах банкрутства
- 5) Розгляд кредиторських вимог у справі про банкрутство
- 6) Перехід з процедури розпорядження майна на процедуру ліквідації
- 7) Особливості ліквідаційної процедури банкрутства
- 8) Підстави та умови субсидіарної відповідальності за доведення до банкрутства

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

III. Відновлення платоспроможності фізичної особи

- 1) Доведення підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи
- 2) План реструктуризації заборгованості фізичної особи
- 3) Особливості закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи
- 4) Визнання фізичної особи банкрутом і введення процедури погашення боргів

Висновки

I. Процедури банкрутства

Їх різновиди та основні характеристики

Процедури банкрутства поділяються на 2 категорії:

- Судові процедури
- Позасудові процедури (1 процедура, яка називається досудова санація боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство, яка застосовується тільки до юридичних осіб)

Судові процедури, які застосовуються щодо боржника у свою чергу також поділяються на 2 категорії:

1. Ті що застосовуються до боржника – юридичної особи, до яких відносяться процедури:

- розпорядження майном боржника;
- санації боржника;
- ліквідації банкрута.

2. Ті що застосовуються до боржника – фізичної особи:

- реструктуризація боргів боржника;
- погашення боргів боржника (вводиться у справі про неплатоспроможність разом з визнанням боржника банкрутом).

Пропоную більш детально зупинитися на кожній процедурі, для отримання розуміння переваг процедур банкрутства та взагалі доцільності їх застосування

Розпочнемо з судових процедур, що застосовуються до боржника – юридичної особи

Процедура розпорядження майном боржника

Основні характеристики:

- Вводиться одночасно з відкриттям провадження у справі про банкрутство та накладення мораторію на задоволення вимог кредиторів.
- Є строковою (170 календарних днів).
- Не зупиняє господарську діяльність боржника.
- Передбачає заходи забезпечення вимог кредиторів шляхом відсторонення керівника боржника та заборони укладення боржником правочинів чи вчинення майнових дій без відповідної згоди арбітражного керуючого.
- Допомагає виявити кредиторів та осіб, які мають бажання взяти участь у санації боржника.
- Під час вказаної процедури формуються органи самоорганізації кредиторів (збори та комітет кредиторів боржника).
- Дозволяє упорядкувати вимоги кредиторів до боржника шляхом створення відповідного реєстру.
- Є підготовкою для визначення подальшої долі боржника (ліквідації чи його санації).

Процедура санації боржника

Основні характеристики:

- Вводиться разом зі схваленням плану санації боржника (до введення в дію КУПБ перехід до процедури санації відбувався без схвалення плану санації боржника).
- Передбачає зміну управління боржником (члени виконавчого органу (керівник) боржника звільняються з посади, а управління переходить до керуючого санацією).
- Спрямована на задоволення вимог кредиторів у поєднанні з відновленням ліквідності боржника.
- Передбачає залучення інвестора боржника, як учасника у справі про банкрутство.
- Може передбачати розстрочення чи відстрочення або прощення (списання) боргів із сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) чи їх частини.
- Не виключається відчуження активів боржника шляхом продажу майна чи відчуження у процедурі санації майна боржника шляхом заміщення активів.
- Закінчується затвердженням звіту керуючого санацією та закриттям провадження у справі чи переходом до ліквідаційної процедури.

Процедура ліквідації банкрута

Основні характеристики:

- Вводиться у разі прийняття рішення зборів кредиторів про перехід до ліквідаційної процедури чи у випадку відсутності рішення кредиторів щодо подальшої судової процедури за умови наявності ознак банкрутства.
- Припиняє господарську діяльність боржника.
- З дня введення ліквідаційної процедури у банкрута не виникають жодні додаткові зобов'язання та обов'язки зі сплати обов'язкових платежів, які нараховані після введення такої процедури.
- У ліквідаційній процедурі передбачається реалізація усіх активів боржника.
- За умови недостатності майна боржника для задоволення вимог кредиторів та за наявності підстав доведення боржника його посадовими особами чи органами правління до банкрутства, у ліквідаційній процедурі може застосовуватися до таких осіб субсидіарна відповідальність.
- Спрямована на максимальне докладання зусиль для задоволення вимог кредиторів боржника у зв'язку з чим обов'язком ліквідатора є здійснення всієї повноти дій, спрямованих на виявлення та повернення активів боржника.
- Закінчується затвердженням звіту ліквідатора та ліквідаційного балансу і закриття провадження у справі про банкрутство.

Як бачимо судові процедури банкрутства, що застосовуються до боржника – юридичної особи зводяться до того, щоб максимально задовольнити вимоги кредиторів і за можливості відновити ліквідність боржника.

Пропоную далі ознайомитися з судовими процедурами що застосовуються до боржника – фізичної особи

Процедура реструктуризація боргів боржника

Основні характеристики:

- Вводиться разом з затвердженням плану реструктуризації боржника.
- Може передбачати прощення/списання боргів боржника фізичної особи, що може бути підставою для переукладення цивільно-правових договорів боржника з новими умовами їх виконання.
- Передбачає задоволення вимог кредиторів в тому числі через продаж майна боржника.
- Припиняє повноваження керуючого реструктуризацією, окрім випадків, коли планом реструктуризації боргів передбачено подальшу участь керуючого реструктуризацією у виконанні такого плану та у випадку продажу майна боржника.
- Завершується затвердженням звіту про виконання плану реструктуризації боргів боржника та закриттям провадження у справі про банкрутство, а у випадку невиконання боржником плану реструктуризації боргів – визнанням боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника.

Процедура визнання боржника банкрутом і введення погашення боргів боржника

Основні характеристики:

- Вводиться у разі, коли протягом 120 днів з дня відкриття провадження у справі про неплатоспроможність зборами кредиторів не прийнято рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника або прийнято рішення про перехід до процедури погашення боргів боржника.
- Також вводиться за умови, коли невиконаний боржником план реструктуризації боргів боржника.
- Передбачає продаж майна боржника за винятком того майна, яке виключено із складу ліквідаційної маси, на яке згідно із законодавством може бути звернено стягнення, але воно є необхідним для задоволення нагальних потреб боржника або членів його сім'ї, про що виноситься відповідна ухвала суду у провадженні якого перебуває справа про банкрутство.
- Закінчується ухваленням рішення про звільнення боржника - фізичної особи від боргів.

Як бачимо, ми дослідили основні характеристики саме судових процедур у справі про банкрутство, проте існує одна важлива досудова процедура банкрутства

Досудова санація боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство

Основні характеристики:

- Ініціюється виключно боржником та є проявом добровільної згоди боржника та його кредиторів щодо урегулювання відносин щодо заборгованості.
- Хоч називається позасудовою процедурою, але протягом п'яти днів з дня схвалення кредиторами плану санації боржник подає до господарського суду за місцезнаходженням боржника заяву про затвердження плану санації.
- З моменту прийняття господарським судом заяви про затвердження плану санації до моменту затвердження судом такого плану діє мораторій на задоволення вимог кредиторів боржника.
- План досудової санації боржника може передбачати розстрочення чи відстрочення або прощення (списання) боргів чи їх частини без необхідності відповідного схвалення контролюючим органом в частині задоволення вимог з податків, зборів (обов'язкових платежів).
- Закінчується вказана процедура постановленням ухвали про затвердження звіту про виконання плану санації.

II. Банкрутство юридичних осіб

Навіщо потрібні процедури банкрутства та їх переваги

Оскільки ми ознайомилися з основними характеристиками процедур банкрутства, слід дослідити питання того, а взагалі **навіщо потрібні процедури банкрутства ? і в чому їхні переваги ?**

З прийняттям Кодексу України з процедур банкрутства змінився вектор справ про банкрутство, а саме головною метою стало не відновлення платоспроможності боржника, а захист кредиторів, який полягає у наступному:

- Отримання заборгованості, яку неможливо стягнути у виконавчому провадженні;
- Використання інститутів банкрутства які дозволяють шукати активи і погашати заборгованість (отримувати інформацію про майно і активи боржника, визнавати недійсними правочини, притягати керівника боржника до солідарної відповідальності, покладати на засновників та інших осіб субсидіарну відповідальність за доведення до банкрутства та інші);
- Певний контроль за активами боржника.

Зміна вектору справ про банкрутство в сторону задоволення вимог кредиторів не означає того, що процедури банкрутства не можуть нести у собі захист інтересів боржника, який полягає у наступному:

- Введення мораторію на задоволення вимог кредиторів.
- Уникнення солідарної відповідальності керівника боржника.
- Можливість домовитися з кредиторами про порядок погашення боргу (через санацію чи ліквідацію).
- У межах справи про банкрутство вирішити спори .
- Можливість припинити зобов'язання через процедуру ліквідації.

Процедури банкрутства легальна можливість для боржника здійснити аудит боргів та активів за останні три роки, що передували відкриттю провадження у справі про банкрутство.

Майно підприємства, що придбане з дотриманням всіх процедур банкрутства перестає мати свою історію, перестає бути токсичним і стає привабливим для майбутнього інвестування.

1. Відкриття провадження у справі про банкрутство

Як говориться «початок вже половина справи». Зазначений крилатий вислів стосується і справ про банкрутство, саме тому відкриття провадження є одним із найактуальніших питань банкрутства.

Вирізняють 2 причини відкриття провадження у справі про банкрутство:

- 1) За ініціативою кредиторів.
- 2) За ініціативою боржника.

Не залежно від того за чиєю ініціативою до господарського суду надійшла заява про відкриття провадження у справі про банкрутство існує 2 стадії руху такої заяви:

1. Прийняття заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство до розгляду у підготовчому засіданні.
2. Розгляд питання про відкриття провадження у справі про банкрутство з постановленням відповідної ухвали, якою таке провадження або відкривається або приймається ухвала про відмову у відкритті такого провадження.

Пропоную для більш детального ознайомлення з процесом відкриття провадження у справі про банкрутство обговорити наступні дискусійні питання:

- Одночасне подання декількох заяв кредиторів;
- Спир про право при відкритті;
- Правові підстави для відкриття провадження за ініціативою кредитора;
- Чотирискладовий тест на наявність спору про право при відкритті провадження у справі про банкрутство;
- Особливості відкриття провадження за ініціативою податкового органу;
- Особливості відкриття провадження у справі про банкрутство за заявою боржника

Одночасне подання декількох заяв кредиторів

В разі коли надійшло декілька заяв про відкриття провадження у справі про банкрутство щодо одного і того боржника, господарський суд у підготовчому засіданні розглядає заяву, яка надійшла першою, і лише після встановлення необґрунтованості (необхідності повернення без розгляду) першої заяви розглядає по суті наступні заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство.

Якщо по першій заяві відкривається провадження, заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство, які подані пізніше, слід призначати до розгляду в попередньому засіданні для розгляду грошових вимог кредиторів до боржника.

Постанова ВС від 07.12.2022 у справі № 910/644/22 .

Спiр про право при вiдкриттi

Поняття «спiр про право» має розглядатися не суто технічно, йому слід надавати сутнісного, а не формального значення.

Спiр про право може спостерігатися також у випадку, коли на шляху здiйснення особою права виникають перешкоди, які можуть бути усунуті за допомогою суду.

Спiр про право пов'язаний виключно з порушенням, оспоренням, невизнанням або недоведенням суб'єктивного права, при якому існують конкретні особи, які перешкоджають в реалізації права. Установлення відсутності спору про право щодо вимог ініціуючого кредитора є обов'язковою умовою для вiдкриття провадження у справі про банкрутство боржника.

Законодавство не містить переліку критеріїв для висновку про існування спору про право, який може бути виражений як в процесуальній формі – підтверджуватися судовими актами, так і в матеріально-правовій формі – підтверджуватися юридичними фактами.

З'ясовуючи питання щодо безспірності вимог заявника, суд має встановити, чи існує спiр, який не був предметом судового розгляду, між ініціуючим кредитором та боржником щодо вимог, які є підставою для звернення кредитора із заявою про вiдкриття провадження у справі про банкрутство саме на час підготовчого засідання (тобто до вiдкриття провадження у справі).

Господарський суд, на розгляді якого перебуває заява про вiдкриття провадження у справі про банкрутство, не розглядає спiр по суті (спiр щодо кредиторських вимог, які стали підставою для подання заяви про вiдкриття провадження у справі про банкрутство), а на підставі положень частини шостої статті 39 КУзПБ відмовляє у вiдкритті провадження у справі, оскільки вимоги кредитора не є безспірними та свідчать про наявність спору про право.

Постанова ВС від 13.12.2022 у справі № 910/862/22.

Правові підстави для відкриття провадження за ініціативою кредитора

Обов'язком ініціюючого кредитора є надання суду достатніх належних доказів існування непогашеного грошового зобов'язання боржника перед кредитором.

Використання формального підходу при розгляді заяви з кредиторськими вимогами та визнання кредиторських вимог без надання правового аналізу поданій заяві з кредиторськими вимогами створюють загрозу визнання судом у справі про банкрутство фіктивної кредиторської заборгованості до боржника.

Звернення кредитора до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, по суті, є реалізацією кредитором права на судовий захист власних майнових прав за відсутності належного виконання грошового зобов'язання боржником. У зв'язку з цим кредитор повинен надати суду докази на підтвердження наявності у нього права, яке підлягає захисту, та навести обставини, що є підставою для звернення до суду.

При цьому на господарський суд покладається обов'язок перевірити обґрунтованість вимог ініціюючого кредитора та з'ясувати наявність підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство, що, враховуючи принцип дотримання балансу захисту публічного та приватного інтересів, має здійснюватися судом незалежно від погодження боржником із заявленими вимогами чи, навпаки, пасивної процесуальної поведінки боржника у вигляді неподання ним відзиву на заяву про відкриття відповідного провадження.

Постанова ВС від 28.09.2022 у справі № 910/430/22

Чотирискладовий тест на наявність спору про право при відкритті провадження у справі про банкрутство

При вирішенні питання щодо наявності чи відсутності підстав для відкриття провадження справи про банкрутство доречним є використання чотирискладового тесту щодо наявності спору про право.

Для визначення чи наявний спір про право необхідно дослідити наступне:

- Наявність спору про право, а саме встановлення наявності чи відсутності неоднозначності в частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстав виникнення зобов'язання, суми зобов'язання, структури заборгованості, а також строку виконання зобов'язання.
- Належність вирішення такого спору саме в порядку позовного провадження.
- Позиція боржника на предмет вчинення останнім активних дій спрямованих на заперечення грошових вимог кредитора, які не були предметом розгляду у позовному провадженні і щодо яких не було ухвалено судового рішення.
- Оспорення боржником вимог кредитора та з'ясування активної позиції останнього до подання заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство.

Постанова Верховного Суду від 24.11.2021 у справі № 910/16246/18 та від 08 червня 2022 року у справі № 911/84/21.

Особливості відкриття провадження за ініціативою податкового органу

Відкриття провадження у справі про банкрутство за заявою податкового органу несе аналогічні наслідки, як і відкриття провадження у справі про банкрутство за заявою суб'єкта приватного права.

Особливістю є те, що ініціюючий кредитор – контролюючий орган, який відповідно до Податкового кодексу України здійснює заходи щодо забезпечення погашення податкового боргу, зобов'язаний до своєї заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство подавати докази вжиття заходів щодо стягнення (погашення) податкового боргу або іншої заборгованості у встановленому законодавством порядку.

У випадку, коли заява про відкриття провадження у справі про банкрутство контролюючого органу, який відповідно до Податкового кодексу України здійснює заходи щодо забезпечення погашення податкового боргу була прийнята до розгляду у підготовчому засіданні є таким, що суперечить приписам ч. 6 ст. 39 КУПБ висновок про те, що у відкритті провадження у справі про банкрутство слід відмовити, оскільки ініціюючий кредитор не довів підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство, не надавши належних доказів вжиття заходів щодо виконання судового рішення про стягнення податкового боргу у встановленому Податковим кодексом України порядку, оскільки у відповідності до ч. 6 ст. 39 КУПБ не має такої підстави відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство у підготовчому засіданні, як ненадання доказів вжиття заходів щодо виконання судового рішення про стягнення податкового боргу.

Постанова Верховного Суду від 08 червня 2022 року у справі № 911/84/21

Особливості відкриття провадження у справі про банкрутство за заявою боржника

Відкриття провадження у справі про банкрутство за заявою боржника має аналогічні правові наслідки такі як відкриття провадження у справі про банкрутство за заявою кредитора, окрім того, що якщо таке звернення з заявою є своєчасним, то не може застосовуватися до органів управління (а саме керівника боржника) солідарна відповідальність.

Основними характерними відмінностями є лише вимоги закону до заяви такого боржника про відкриття справи про банкрутство.

Зокрема у відповідності до положень ч. 4 ст. 34 КУПБ, до заяви боржника про відкриття провадження у справі про банкрутство додаються серед іншого:

- докази загрози неплатоспроможності;
- установчі документи боржника - юридичної особи;
- бухгалтерський баланс боржника на останню звітну дату;
- перелік кредиторів боржника, вимоги яких визнаються боржником;
- перелік майна боржника із зазначенням його балансової вартості та місцезнаходження, а також загальна балансова вартість майна;
- перелік майна, що перебуває у заставі або є обтяженим у інший спосіб;
- перелік осіб, які мають невиконані зобов'язання перед боржником;
- рішення вищого органу управління боржника, а щодо державних підприємств - власника майна (органу, уповноваженого управляти майном) про звернення до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі.

2. Покладення на керівника боржника солідарної відповідальності

Оскільки ми вже зачепили тему солідарної відповідальності при аналізі особливостей відкриття провадження у справі про банкрутство за заявою боржника пропонуємо більш детально дослідити такий вид відповідальності, що притаманний справам про банкрутство.

Солідарна відповідальність керівника боржника – це вид спеціальної цивільно-правової відповідальності, притягненню до якої при здійсненні провадження у справі про банкрутство підлягає керівник боржника, який не звернувся до господарського суду в місячний термін у разі наявності загрози неплатоспроможності, за незадоволення вимог кредиторів на підставі заяви кредитора після зазначення в ухвалі господарського суду про виявлення такого порушення.

Сутність солідарної відповідальності полягає у залученні керівника боржника – юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження у справі про банкрутство, до солідарного обов'язку з виконання грошових зобов'язань боржника як правового механізму захисту та відновлення прав кредиторів, які були необізнані з його вини про стан неплатоспроможності боржника.

Тлумачення змісту частини шостої статті 34 КУзПБ свідчить, що суб'єктом солідарної відповідальності є **виключно керівник боржника, в тому числі колишній керівник**, оскільки наведена норма не містить жодних обмежень покладення такої відповідальності на керівника боржника, повноваження якого на час відкриття/здійснення провадження у справі про банкрутство припинились.

Постанова ВС від 09.06.2022 у справі № 904/76/21.

Щодо підстав для покладення на керівника боржника солідарної відповідальності

Для покладення солідарної відповідальності на керівника боржника необхідним є доведення заявником та встановлення судом сукупності таких умов – юридичних фактів:

- порушення визначеного абз.1 ч. 6 статті 34 КУзПБ місячного строку на звернення до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство;
- наявності у боржника протягом цього строку та/або більше ознак загрози неплатоспроможності.

Загроза неплатоспроможності, відповідно до КУзПБ, настає у разі, якщо задоволення вимог одного або кількох кредиторів призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами.

Умови встановлення юридичного факту такого як загроза неплатоспроможності боржника

Умовами/складовими для встановлення щодо боржника такого складного за своїм змістом юридичного факту як загроза неплатоспроможності боржника є одночасна (зокрема протягом місячного періоду, визначеного частиною шостою статті 34 КУзПБ) наявність таких юридичних фактів:

- 1) існування у боржника щонайменше перед двома кредиторами зобов'язань, строк виконання яких настав та визначається за правилами закону, що регулює відповідні правовідносини (купівлі-продажу, поставки, підряду, позики, бюджетні та податкові тощо);
- 2) розмір всіх активів боржника є меншим, ніж сумарний розмір зобов'язань перед усіма кредиторами боржника, строк виконання яких настав.

Наявність у справі про банкрутство єдиного кредитора унеможлиблює встановлення обставин (юридичного факту) загрози неплатоспроможності боржника.

Постанова ВС від 02.11.2022 у справі № 902/1068/20

Предмет доказування при вирішенні питання про покладення на керівника боржника солідарної відповідальності у справі про банкрутство

До предмета доказування при вирішенні питання наявності підстав для покладення на керівника боржника солідарної відповідальності у справі про банкрутство належить встановлення таких обставин:

- виникнення обставин, визначених абзацом першим частини шостої статті 34 КУзПБ щодо загрози неплатоспроможності боржника;
- моменту виникнення загрози неплатоспроможності боржника;
- факту неподання керівником боржника до суду заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство боржника в місячний строк з дня виникнення такого обов'язку;
- обсягу грошових зобов'язань боржника на момент виникнення загрози неплатоспроможності боржника.

Для покладення солідарної відповідальності на керівника боржника необхідним є доведення заявником та встановлення судом сукупності таких умов – юридичних фактів:

- порушення визначеного абзацом першим частини шостої статті 34 КУзПБ місячного строку на звернення до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство;
- наявності у боржника протягом цього строку та/або більше ознак загрози неплатоспроможності.

Постанова ВС від 09.06.2022 у справі № 904/76/21 (також див. постанову ВС від 06.10.2022 у справі № 903/988/20).

Спосіб керівника боржника уникнути застосування до нього солідарної відповідальності

Частиною шостою статті 34 КУзПБ закріплено презумпцію вини керівника боржника у недотриманні ним обов'язку, встановленого абзацом першим цієї норми, адже положення цього абзацу визначають імперативним обов'язком керівника боржника зі звернення до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство.

Бездіяльність керівника, який ухиляється від виконання покладеного на нього КУзПБ обов'язку щодо подання заяви боржника про власне банкрутство, є протиправною, винною, спричинює майнові втрати кредиторів і публічно-правових утворень, порушує як приватні інтереси суб'єктів цивільних правовідносин, так і публічні інтереси держави.

Водночас керівник боржника як особа, яка притягується до солідарної відповідальності, спростовуючи названу презумпцію, має право довести у порядку, передбаченому положеннями статей 13, 74, 76–77 ГПК України, добросовісність, розумність своїх дій у недотриманні вимог абзацу першого частини шостої статті 34 КУзПБ.

Постанова ВС від 06.12.2022 у справі № 910/2971/20

Дієвий спосіб керівника боржника обійти застосування до нього презумпції вини керівника боржника при розгляді господарським судом заяви про застосування солідарної відповідальності

Якщо керівник боржника доведе, що виникнення обставин, визначених абзацом першим частини шостої статті 34 КУзПБ, не свідчило про стан загрози неплатоспроможності, тобто об'єктивне банкрутство (критичний момент, з настанням якого боржник через зниження вартості чистих активів став нездатним у повному обсязі задовольнити вимоги кредиторів, у тому числі і щодо сплати обов'язкових платежів), і він, незважаючи на тимчасові фінансові ускладнення, добросовісно розраховував на їх подолання в розумний строк, доклав залежних від себе максимальних зусиль для досягнення такого результату, то такий керівник з урахуванням загальноправових принципів юридичної відповідальності може бути звільнений від солідарної відповідальності.

Для вирішення питання про покладення солідарної відповідальності на керівника суттєве значення має встановлення моменту, з якого виникає у керівника боржника визначений абзацом першим частини шостої статті 34 КУзПБ обов'язок зі звернення до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство боржника з огляду на наявну загрозу неплатоспроможності. Момент виникнення такого обов'язку в кожному конкретному випадку визначається моментом усвідомлення керівником критичності ситуації, яка очевидно свідчить про неможливість продовження нормального режиму господарювання без негативних наслідків для боржника та його кредиторів.

Постанова ВС від 09.06.2022 у справі № 904/76/21 (також див. постанову ВС від 06.10.2022 у справі №903/988/20).

Щодо порядку покладення на керівника боржника солідарної відповідальності у справі про банкрутство

Можна визначити два взаємопов'язані між собою етапи порядку застосування солідарної відповідальності за незадоволення вимог кредиторів:

I етап – розгляд господарським судом питання наявності підстав для покладення на керівника боржника солідарної відповідальності, що передбачає з'ясування дотримання керівником боржника вимог щодо звернення до суду в місячний термін, з дня виникнення загрози неплатоспроможності, саме з заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство;

II етап – звернення кредиторів (після встановлення ухвалою суду порушення керівником боржника) з грошовими вимогами (попередньо визнаними судом) до керівника боржника та розгляд їх судом.

Розгляд господарським судом питання наявності підстав для покладення солідарної відповідальності відбувається на будь-якій стадії провадження у справі про банкрутство_та може бути ініційованим учасниками справи про банкрутство (конкретний перелік таких учасників не зазначений в положеннях КУзПБ).

Установлені за результатами розгляду заяви про покладення солідарної відповідальності в ухвалі суду обставини правопорушення керівником боржника та його вина мають преюдиціальне значення для подальшого звернення кредиторами з грошовими вимогами до керівника боржника.

Розгляд вимог про стягнення коштів з керівника боржника у зв'язку з покладенням на нього солідарної відповідальності, здійснюється за правилами ГПК України в порядку, визначеному статтею 7 КУзПБ, у межах справи про банкрутство.

Постанова ВС від 09.06.2022 у справі № 904/76/21 (також див. постанову ВС від 06.10.2022 у справі № 903/988/20).

Щодо розміру солідарної відповідальності керівника боржника за вимогами кредитора та порядку стягнення коштів

Тлумачення абзацу другої частини шостої статті 34 КУзПБ свідчить, що право на звернення до керівника боржника про стягнення з нього коштів у розмірі вимог, внесених до реєстру вимог кредиторів, належить виключно кредиторам боржника після визнання судом усіх вимог кредиторів, тобто після постановлення ухвали за результатами проведення попереднього засідання.

З огляду на принцип конкурсного імунітету не допускається стягнення кредитором(ами) з керівника боржника коштів у рахунок індивідуального погашення заявлених вимог поза межами конкретної конкурсної процедури.

Постанова ВС від 09.06.2022 у справі № 904/76/21 (також див. постанову ВС від 06.10.2022 у справі №903/988/20).

Тобто розмір солідарної відповідальності – сума вимог внесених до реєстру вимог кредиторів

3. Умови припинення повноважень керівника боржника

Оскільки ми проаналізували обставини покладення на керівника боржника солідарної відповідальності слід також дослідити такий спосіб забезпечення вимог кредиторів, як припинення повноважень керівника боржника, який застосовується зазвичай в межах процедури розпорядження майном боржника.

Взаємодія між розпорядником майна та керівником боржника в частині виконання заходів, передбачених статтею 44 КУзПБ, є необхідною, оскільки неналежне проведення процедури розпорядження майном боржника безпосередньо впливає на якість проведення наступних процедур у справі про банкрутство, тобто призводить до заниженого показника позитивних результатів від проведення процедури банкрутства або взагалі до відсутності позитивних результатів.

Тож господарський суд повинен надати належну оцінку таким діям, встановити їх наявність чи відсутність та відповідність вимогам КУзПБ.

Названі повноваження господарського суду спрямовані на припинення зловживань керівника боржником, оскільки вони унеможливають вчинення кредиторами заходів щодо належного захисту своїх прав та повноцінне виконання розпорядником майна боржника своїх повноважень, що призводить до неможливості забезпечення господарським судом, яким відкрито провадження у справі про банкрутство, проведення повного комплексу заходів, передбачених у процедурі розпорядження майном боржника, в межах строків, визначених КУзПБ.

Припинення повноважень керівника боржника за ухвалою суду на підставі частини другої статті 40 КУзПБ є можливим лише у випадку, коли вчинення зазначених дій підтверджується відповідними доказами. При цьому підставою для припинення повноважень керівника боржника може бути, зокрема, перешкоджання виконанню повноважень розпорядника майна та вчинення дій, які порушують права та законні інтереси боржника або кредиторів, що передбачає здійснення лише умисних дій керівником боржника, спрямованих на досягнення відповідного протиправного результату, що виключається у разі неможливості надання інформації та документів на вимогу арбітражного керуючого з поважних причин. **Наявність відповідних підстав для припинення повноважень керівника боржника повинна довести особа, яка заявляє відповідне клопотання.**

Недоведення заявником фактів створення керівником боржника перешкод у виконанні арбітражним керуючим повноважень розпорядника майна боржника, порушення прав та законних інтересів боржника або кредиторів є підставою для відмови у задоволенні клопотання про припинення повноважень керівника боржника.

Постанова ВС від 09.11.2022 у справі № 910/6210/20

4. Особливості визнання недійсними правочинів боржника у процедурах банкрутства

Визнання правочинів боржника недійсними в межах процедур банкрутства на практиці має мету повернення активів боржника та нівелювання замислу боржника на укладення правочинів виключно з метою завдання шкоди його кредиторам (франдаторні правочини).

Для цілісного дослідження особливостей визнання недійсними правочинів боржника у процедурах банкрутства пропонуємо зупинитися на дослідженні таких питань:

1. Кваліфікації правочину, вчиненого боржником на шкоду кредиторам, як франдаторного .
2. Встановлення ознак франдаторності оспорюваних правочинів, унаслідок вчинення яких боржник перестав бути платоспроможним і втратив можливість відповідати перед своїми кредиторами .
3. Аналіз застосування статей 3, 13 ЦК України та статті 42 КУзПБ у разі подання позову про визнання правочину недійсним з мотивів його вчинення боржником на шкоду кредиторам
4. Умови визнання правочинів недійсними у справі про банкрутство.

Кваліфікація правочину, вчиненого боржником на шкоду кредиторам, як фраздаторного

Визнання недійсними правочинів боржника у межах справи про банкрутство спрямоване на досягнення однієї з основних цілей процедури неплатоспроможності – якомога справедливе задоволення вимог кредиторів.

Кредитор (кредитори) та арбітражний керуючий є тими зацікавленими особами у справі про банкрутство, які мають право звертатися з позовами про захист майнових прав та інтересів з підстав, передбачених нормами ЦК України, ГК України чи інших законів, у межах справи про банкрутство, і таке звернення є належним способом захисту, який гарантує практичну й ефективну можливість відновлення порушених прав кредиторів та боржника. **Будь-який правочин, вчинений боржником у період настання у нього зобов'язання з погашення заборгованості перед кредитором, внаслідок якого боржник перестає бути платоспроможним, має ставитися під сумнів у частині його добросовісності і набуває ознак фраздаторного правочину, що вчинений боржником на шкоду кредиторам.**

Фраздаторним може виявитися будь-який правочин, що здійснюється між учасниками господарських правовідносин, який укладений на шкоду кредиторам. Такий правочин може бути визнаний недійсним в порядку позовного провадження у межах справи про банкрутство відповідно до статті 7 КУзПБ на підставі пункту 6 частини першої статті 3 ЦК України як такий, що вчинений всупереч принципу добросовісності, та частин третьої, шостої статті 13 ЦК України з підстав недопустимості зловживання правом.

Застосування конструкції фразаторності при оплатному цивільно-правовому договорі має певну специфіку, яка проявляється в обставинах, що дають змогу кваліфікувати оплатний договір як такий, що вчинений на шкоду кредитору. До таких обставин, зокрема, відноситься: момент укладення договору; контрагент (контрагенти), з яким (якими) боржник учиняє оспорюваний договір; ціна договору (ринкова/неринкова), наявність/відсутність оплати ціни договору контрагентом боржника; дотримання процедури (черговості) при виконанні зобов'язань, якщо така процедура визначена законом імперативно.

Учинення власником майна правочину на шкоду своїм кредиторам може полягати як у виведенні майна боржника власником на третіх осіб, так і у створенні преференцій у задоволенні вимог певного кредитора на шкоду іншим кредиторам боржника, внаслідок чого виникає ризик незадоволення вимог інших кредиторів.

Постанова ВС від 16.11.2022 у справі № 44/380-б (910/16410/20) (також див. постанову від 03.11.2022 у справі № 908/2076/20 (908/2683/21)).

Встановлення ознак фраздаторності оспорюваних правочинів, унаслідок вчинення яких боржник перестав бути платоспроможним і втратив можливість відповідати перед своїми кредиторами

Першою ознакою фраздаторності є майновий критерій: «перестає бути платоспроможним» безвідносно до наявності/відсутності кредиторів у межах справи про банкрутство.

Відповідно до частини другої статті 96 ЦК України юридична особа відповідає за своїми зобов'язаннями усім належним їй майном.

Отже, за законом майно юридичної особи фактично є способом забезпечення майбутніх зобов'язань боржника перед третіми особами – кредиторами.

За загальним правилом майнова сутність господарювання полягає у відносно еквівалентному обміні матеріальними цінностями задля забезпечення росту у суб'єкта господарювання виробництва товарів, надання послуг. Тож навмисне зменшення майнової основи суб'єкта господарювання без наявності підстав вважати, що таке зменшення буде компенсовано порівняно рівним еквівалентом з боку контрагента, знижує можливість такого суб'єкта відповідати перед своїми кредиторами належним йому майном, що і є безпосередньою ознакою фраздаторності та її економічною сутністю. При цьому поява у майбутньому кредиторів у справі про банкрутство не впливає на економічну сутність фраздаторного правочину і не змінює фраздаторної природи такого правочину.

Наявність у межах справи про банкрутство кредиторів як позивачів у справах про визнання фраздаторного правочину недійсним лише підкреслює наслідок фраздаторності: зменшення ліквідаційної маси боржника і, відповідно, зменшення можливості кредиторів отримати повне задоволення своїх грошових вимог у межах справи про банкрутство за рахунок належного боржникові майна. Водночас інтерес кредитора у межах справи про банкрутство щодо визнання певного правочину, вчиненого боржником, як фраздаторного обумовлений самим фактом отримання таким кредитором статусу кредитора у межах справи про банкрутство та належністю відповідного майна боржника – предмета фраздаторного правочину боржникові. Тому кредитору як позивачу, який звертається з позовом про визнання недійсними договорів, за якими боржником було відчужено належне йому майно, не слід доводити, що саме за рахунок цього майна могли б бути погашені вимоги такого кредитора.

Постанова ВС від 22.09.2022 у справі № 902/858/15

Аналіз застосування статей 3, 13 ЦК України та статті 42 КУзПБ у разі подання позову про визнання правочину недійсним з мотивів його вчинення боржником на шкоду кредитора

У правовідносинах банкрутства оспорювання правочинів боржника, вчинених на шкоду кредитора, врегульовано спеціальними нормами статті 42 КУзПБ, що не виключає можливості визнання недійсним договору, спрямованого на уникнення звернення стягнення на майно боржника, на підставі загальних засад цивільного законодавства (пункт 6 статті 3 ЦК України) та недопустимості зловживання правом (частина третя статті 13 ЦК України).

При розгляді таких позовів судам слід враховувати, що звернення заінтересованої особи, зокрема кредитора у справі про банкрутство, до суду з позовом про визнання недійсним правочину боржника з відчуження активів спрямоване на усунення несприятливих наслідків для цієї особи (недопущення їх виникнення у майбутньому), пов'язаних із вчиненням такого правочину.

У разі оскарження правочину заінтересованою особою необхідним є надання оцінки діям сторін цього договору в контексті критеріїв добросовісності, справедливості, недопустимості зловживання правами, спрямованим, зокрема, на позбавлення позивача в майбутньому законних майнових прав.

Боржник, який вчиняє дії, пов'язані із зменшенням його платоспроможності після виникнення у нього зобов'язання, діє очевидно недобросовісно і зловживає правами стосовно кредитора.

Постанови ВС від 06.10.2022 у справі № 902/1023/19(902/163/22).

Умови визнання правочинів недійсними у справі про банкрутство.

Будь-який правочин, вчинений боржником у період настання у нього зобов'язання з погашення заборгованості перед кредитором, внаслідок якого боржник перестає бути платоспроможним, має ставитися під сумнів у частині його добросовісності та набуває ознак фродаторного правочину – правочину, що вчинений боржником на шкоду кредиторам, а отже, може бути визнаний недійсним у судовому порядку з підстав, передбачених законом.

На відміну від вимог ЦК України та ГК України, законодавство про банкрутство (як стаття 42 КУзПБ, так і стаття 20 Закону про банкрутство) не визначає вимог до укладеного правочину, а регулює спеціальні правила і процедуру визнання недійсними правочинів, укладених боржником, щодо якого відкрито провадження у справі про банкрутство, та містить спеціальні положення щодо строків (сумнівного періоду, протягом якого боржник вчиняє правочини), суб'єктів (осіб, які мають ініціювати право визнання договорів недійсними) і переліку підстав, за наявності яких можна визнати правочин недійсним.

Тобто законодавство про банкрутство містить спеціальні та додаткові порівняно з нормами ЦК України та ГК України підстави для визнання оспорюваних правочинів недійсними, і вони застосовуються, коли боржник перебуває в особливому правовому режимі, який врегульовано законодавством про банкрутство

Тож, надаючи оцінку доводам позивача, суд під час розгляду заяви про визнання правочину недійсним повинен не лише дослідити та врахувати обґрунтування і надані заявником докази, а й чітко визначити правові підстави звернення позивача до суду з відповідними позовними вимогами (на підставі статей 203, 215 ЦК України чи на підставі статті 42 КУзПБ).

У разі невстановлення судом недобросовісної поведінки сторін оскаржуваного договору, недоведення, що його укладено в період настання у боржника зобов'язання з погашення заборгованості перед кредитором, внаслідок якого він перестав бути платоспроможним, підстав вважати оскаржуваний правочин фродаторним та таким, що укладений на шкоду кредитору, немає.

Постанова ВС від 08.11.2022 у справі № 902/1023/19 (902/508/20) (також див. постанову ВС від 23.11.2022 у справі № 918/1174/20 (918/559/21)).

5. Розгляд кредиторських вимог у справі про банкрутство

Розгляд вимог кредиторів у справі про банкрутство являється основним завданням господарського суду у провадженні якого перебуває справа про банкрутство під час застосування до боржника такої судової процедури, як розпорядження майном боржника

Для того, щоб зрозуміти особливості такого розгляду, пропоную зупинитися на дослідженні наступних питань:

1. Роль та обов'язки суду при розгляді кредиторських вимог.
2. Порядок доказування обґрунтованості вимог кредитора до боржника .
3. Особливості подання доказів при конкретизації кредиторських вимог до боржника.

Роль та обов'язки суду при розгляді кредиторських вимог та порядок доказування обґрунтованості вимог кредитора до боржника

Законодавцем у справах про банкрутство обов'язок доказування обґрунтованості вимог кредитора певними доказами покладено на заявника грошових вимог, а предметом спору в цьому випадку є вирішення питання про належне документальне підтвердження цих вимог кредитором-заявником. У випадку ненадання заявником-кредитором сукупності необхідних документів для обґрунтування своїх вимог суд у справі про банкрутство відмовляє у визнанні таких вимог та включенні їх до реєстру вимог кредиторів. Надані кредитором докази мають відповідати засадам належності (стаття 76 ГПК України), допустимості (стаття 77 ГПК України), достовірності (стаття 78 ГПК України) та вірогідності (стаття 79 ГПК України). Комплексне дослідження доказів щодо їх відповідності законодавчо встановленим вимогам є суттю суддівського розсуду на стадії встановлення обсягу кредиторських вимог у справі про банкрутство.

Покладення обов'язку доказування обґрунтованості відповідними доказами своїх вимог до боржника саме на кредитора не позбавляє його права на власний розсуд подавати суду ті чи інші докази, що дає змогу суду застосовувати принцип диспозитивності господарського судочинства та приймати рішення про визнання чи відмову у визнанні вимог кредитора з огляду на сукупність доказів, наданих кредитором – заявником грошових вимог.

Розглядаючи кредиторські вимоги, суд за приписами статей 45–47 КУзПБ має належним чином дослідити сукупність поданих заявником доказів (договори, накладні, акти, судові рішення, якими вирішено відповідний спір, тощо), перевірити їх, надати оцінку наявним у них невідповідностям (за їх наявності), аргументам, запереченням щодо цих вимог, з урахуванням чого з'ясувати, чи є відповідні докази підставою для виникнення у боржника грошового зобов'язання.

Постанова ВС від 30.11.2022 у справі № 904/5819/20 (також див. постанову ВС від 13.12.2022 у справі № 904/3457/19, від 21.12.2022 у справі № 904/5819/20)

Особливості подання доказів при конкретизації кредиторських вимог до боржника

У разі надання заявником разом із заявою в строк, визначений статтею 45 КУзПБ, доказів, які в своїй сукупності підтверджують наявність у боржника перед ним грошового зобов'язання, останній під час розгляду таких вимог не позбавлений можливості подання до суду в порядку, визначеному положеннями частини третьої статті 13, статей 74, 76, 77 ГПК України, пояснень, уточнень, документів, які за своїм наслідком та змістом не змінюють суті заявлених вимог, не впливають на результати їх розгляду, а фактично конкретизують (усувають неточності розуміння та сприйняття) заявлені вимоги, спростовують аргументи учасників справи щодо цих вимог. У такому випадку відсутні підстави для застосування до поданої кредитором заяви з грошовими вимогами до боржника приписів абзаців другого, третього частини четвертої статті 45 КУзПБ.

Тлумачення частин першої, четвертої статті 45 КУзПБ свідчить, що подання конкурсним кредитором заяви з конкурсними вимогами до боржника в строк, визначений частиною першої цієї статті, і подання до такої заяви поза межами зазначеного строку уточнень та доповнень, які не змінюють суми кредиторських вимог, не є підставою для застосування до такої заяви з конкурсними кредиторськими вимогами до боржника приписів абзаців другого, третього частини четвертої статтею 45 КУзПБ.

Постанова ВС від 20.09.2022 у справі № 911/2796/21 .

6. Перехід з процедури розпорядження майна на процедуру ліквідації

Вважаю що ми дослідили процедуру розпорядження майном боржника шляхом аналізу вищезазначених проблемних питань, тому настав час рухатися далі, а саме аналізувати перехід з процедури розпорядження майна боржника на процедуру ліквідації банкрута.

Щодо передумов для визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури

Тлумачення положень статей 48, 49 КУзПБ свідчить, що господарський суд, проводячи підсумкове засідання у справі про банкрутство, приймає рішення про введення наступної судової процедури щодо боржника, яка визначена статтею 6 КУзПБ, із застосуванням судового розсуду.

Наявність рішення зборів кредиторів про перехід до наступної судової процедури і звернення до господарського суду з клопотанням про визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури не є саме по собі безумовною підставою для введення господарським судом ліквідаційної процедури боржника. Частиною четвертою статті 49 КУзПБ законодавцем надано право суду навіть за відсутності відповідного рішення зборів кредиторів боржника, але за наявності обставин (після закінчення термінів, визначених КУзПБ щодо тривалості процедури розпорядження майном, за наявності ознак банкрутства та за відсутності пропозицій щодо санації боржника) прийняти постанову про визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури за власною ініціативою.

Боржник визнається банкрутом за умови встановлення господарським судом його неспроможності відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані вимоги кредиторів інакше, як через застосування ліквідаційної процедури.

Тож завдання підсумкового засідання суду полягає у з'ясуванні ознак банкрутства та наявності можливості визначення наступної судової процедури і подальшого здійснення провадження у справі.

За загальним правилом, умовою переходу до ліквідаційної процедури є перевищення пасивів боржника над активами, що впливає з аналізу відомостей фінансово-господарської діяльності боржника, наданих суду у звіті розпорядника майна або рішенні зборів кредиторів.

На вирішення питання переходу до ліквідаційної процедури впливають три чинники: закінчення 170-денного строку, відведеного для стадії розпорядження майном; наявність ознак банкрутства; наявність рішення зборів кредиторів щодо переходу до ліквідаційної процедури та, відповідно, відсутність пропозицій щодо санації боржника.

При цьому закінчення 170-денного строку для проведення процедури розпорядження майном, встановленого КУзПБ, не може бути єдиною підставою для переходу до ліквідаційної процедури. Строки для проведення процедури розпорядження майном повинні розглядатися індивідуально, із застосуванням судового розсуду.

Постанова ВС від 10.11.2022 у справі № 910/866/20 (також див. постанови від 08.12.2022 у справі № 908/2415/21, від 13.12.2022 у справі № 904/4608/21).

Щодо закриття в підсумковому засіданні суду провадження у справі про банкрутство, якщо господарський суд не встановив ознак неплатоспроможності боржника

Передумовою закриття провадження у справі про банкрутство на підставі частини восьмої статті 90 КУзПБ в обов'язковому порядку є встановлення судом у підсумковому засіданні наявності/відсутності ознак неплатоспроможності боржника. Для встановлення неоплатності боржника (за статтею 205 ГК України – недостатності майна для задоволення вимог кредиторів) суд з'ясовує його актив та пасив і зіставляє дані обох величин. Рішення суду не може ґрунтуватись лише на клопотанні комітету кредиторів. Суд повинен встановити неплатоспроможність боржника шляхом здійснення аналізу повноти проведених розпорядником майна заходів, що передбачені у процедурі розпорядження майном, та дослідити надані розпорядником майна належні та допустимі докази на підтвердження повноти проведення процедури розпорядження майном.

Системний аналіз норм КУзПБ і Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності, дає підстави для висновку, що виявлення господарським судом у підсумковому засіданні ознак неплатоспроможності боржника відбувається на підставі дослідження та правової оцінки доказів, що містяться у матеріалах справи, зокрема у звіті розпорядника майна про фінансово-майновий стан боржника, фінансовій звітності боржника (балансі підприємства (звіті про фінансовий стан), звіті про фінансові результати, звіті про рух грошових коштів) тощо.

Звіт розпорядника майна про фінансово-майновий стан боржника має містити відомості про активи боржника. Такий звіт має бути предметом розгляду зборів кредиторів (комітету кредиторів), на підставі якого кредитори приймають рішення про введення наступної судової процедури. У подальшому відомості про фінансово-майновий стан боржника (актив) має бути предметом розгляду в судовому засіданні у справі про банкрутство.

Розмір пасиву боржника підлягає визначенню відповідно до затвердженого судом в порядку статті 47 КУзПБ реєстру вимог кредиторів. Якщо встановлення пасиву боржника відбувається у попередньому засіданні суду, то остаточна правова оцінка активу та пасиву боржника і можливість відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом надається у підсумковому засіданні суду з огляду на перебування провадження у справі в процедурі розпорядження майном боржника.

Постанова ВС від 02.11.2022 у справі № 904/5749/19

7. Ліквідаційна процедура

Ліквідаційна процедура є на моє переконання однією із самих об'ємних та складних для сприйняття судових процедур у справі про банкрутство

Щодо оцінки судами повноти дій ліквідатора

Статтями 61, 62, 65 КУзПБ передбачена певна сукупність дій, яку необхідно вчинити ліквідатору під час ліквідаційної процедури, та перелік додатків, які долучаються до звіту ліквідатора і є предметом дослідження в судовому засіданні за підсумками ліквідаційної процедури, що проводиться за участю кредиторів (комітету кредиторів). Подання звіту та ліквідаційного балансу здійснюється ліквідатором за наслідком всіх проведених ним дій під час ліквідаційної процедури.

Обов'язком ліквідатора є здійснення всієї повноти заходів, спрямованих на виявлення активів боржника. При цьому ні у кого не повинен виникати обґрунтований сумнів щодо їх належного здійснення (принцип безсумнівної повноти дій ліквідатора у ліквідаційній процедурі).

Невід'ємним критерієм дотримання принципу безсумнівної повноти дій ліквідатора у ліквідаційній процедурі є з'ясування усіх необхідних обставин для вирішення питання про покладення на винних осіб субсидіарної відповідальності за доведення боржника до банкрутства.

Постанова ВС від 08.12.2022 у справі № 904/4387/19 .

8. Підстави та умови субсидіарної відповідальності за доведення до банкрутства

Субсидіарна відповідальність дуже цікавий вид цивільно-правової відповідальності, який набув розвитку саме за допомогою висновків про застосування норм права, які були викладені у постановах Верховного Суду.

Щодо покладення на засновника, власника (орган місцевого самоврядування) боржника та органу, уповноважений управляти майном боржника (виконавчий комітет), субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями комунального комерційного підприємства

Обов'язок засновника, власника майна (органу, уповноваженого управляти майном) боржника передбачити можливість настання негативних для боржника наслідків вилучення у нього майна, непроведення ним господарської діяльності, збільшення кредиторської заборгованості тощо та вчинити встановлені законом заходи щодо запобігання банкрутству боржника перебуває у причинно-наслідковому зв'язку з обставинами неможливості боржником здійснювати господарську діяльність та отримувати прибуток (його неплатоспроможності).

Невиконання засновником боржника, обов'язку передбачити можливість настання негативних для нього наслідків у зв'язку з вилученням у нього майна, яке перебувало у користуванні боржника на праві господарського відання свідчить про наявність вини засновника, власника майна (органу, уповноваженого управляти майном) у формі простої необережності і, як наслідок, підстав для покладення на нього субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями боржника.

У разі доведення обставин того, що стан неплатоспроможності боржника – комунального підприємства настав унаслідок передачі його активів іншій юридичній особі, на власника боржника (орган місцевого самоврядування) та орган, уповноважений управляти майном (виконавчий комітет), може бути покладена субсидіарна відповідальність за зобов'язаннями такого боржника.

Постанова ВС від 03.11.2022 у справі № 908/2694/20.

Щодо покладення на засновників та керівника банкрута субсидіарної відповідальності у зв'язку з доведенням його до банкрутства

Дослідження обставин поведінки (дій чи бездіяльності), яка повинна перебувати в причинно-наслідковому зв'язку щодо порушення, передбаченого частиною другою статті 61 КУзПБ, а також встановлення вини суб'єктів субсидіарної відповідальності у справі про банкрутство здійснюється судом, що вирішує спір про субсидіарну відповідальність у справі про банкрутство.

Водночас, вирішуючи питання щодо вини (виду вини) суб'єкта субсидіарної відповідальності, слід виходити з обов'язків та повноважень суб'єктів відповідальності стосовно боржника, покладених на них законом та/або статутом, враховуючи при цьому положення частин першої і третьої статті 4 КУзПБ.

Щодо об'єктивної сторони правопорушення для покладення на суб'єктів субсидіарної відповідальності у справі про банкрутство варто зауважити, що хоча приписи частини другої статті 61 КУзПБ і містять диспозицію (зміст) правопорушення – «доведення до банкрутства», за яке передбачена «санкція» у вигляді субсидіарної відповідальності, однак не конкретизують дій/бездіяльності суб'єктів цієї відповідальності, які вказують/доводять на його існування.

Оцінюючи будь-які дії/бездіяльність суб'єктів відповідальності щодо покладення на них субсидіарної відповідальності у справі про банкрутство, слід відмежовувати дії та обставини, які належать до ризиків підприємницької/господарської діяльності (статті 42 ГК України).

Відсутність (ненадання) належних доказів на підтвердження елементів/складових об'єктивної сторони порушення, тобто дій/бездіяльності конкретної особи (суб'єкта) відповідальності, що вказують на доведення до банкрутства або банкрутство, спростовує існування об'єктивної сторони порушення з доведення до банкрутства (банкрутство) а, відповідно не надає можливості визначити суб'єктів відповідальності, встановити вину в діях/бездіяльності цих осіб та покласти субсидіарну відповідальність на таких суб'єктів.

Крім того, особи, спільними діями або бездіяльністю яких було завдано шкоди, несуть солідарну відповідальність перед потерпілим; за заявою потерпілого суд може визначити відповідальність осіб, які спільно завдали шкоди, у частці відповідно до ступеня їхньої вини (стаття 1190 ЦК України). Особи вважаються такими, що спільно завдали шкоди, якщо вони завдали неподільну шкоду взаємопов'язаними сукупними діями або діями з єдністю наміру. Солідарний характер відповідальності осіб, що спільно завдали шкоди, пояснюється неподільністю результату їх шкідливих діянь та необхідністю створення умов для відновлення порушених прав потерпілого.

Тож у разі заявлення вимог ліквідатора у справі про банкрутство про покладення субсидіарної відповідальності на декількох осіб (учасників/засновників, керівників, інших осіб) суд має врахувати наведене вище. У разі невстановлення таких вимог (щодо спільно завданої шкоди) має бути обов'язково встановлена наявність елементів складу цивільного правопорушення щодо кожного з відповідачів (осіб, які притягуються до субсидіарної відповідальності) та неподільність завданої шкоди щодо кожної з цих осіб – в тому числі з метою задоволення заяви потерпілого (у разі її подання) про визначення відповідальності кожної особи у частці відповідно до ступеня її вини. У випадку неподання такої заяви всі особи несуть солідарну відповідальність.

Постанова ВС від 08.12.2022 у справі № 910/3246/20

Щодо притягнення винних осіб до субсидіарної відповідальності

Передбачений частиною другою статті 61 КУзПБ вид відповідальності, за вчинення якого засновники (учасники, акціонери), керівник боржника та інші особи можуть бути притягнуті до субсидіарної відповідальності у процедурі банкрутства має певний склад такого правопорушення, а саме об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт та суб'єктивну сторону.

Об'єктивна сторона субсидіарної відповідальності може характеризуватися наступними обставинами або діями:

- 1) вчинення суб'єктами відповідальності за відсутності у боржника будь-яких активів, дій/бездіяльності, спрямованих на набуття/збільшення кредиторської заборгованості боржника без наміру її погашення (вказівка на вчинення/вчинення правочину без наміру його реального виконання боржником через відсутність матеріальних, фінансових, інформаційних, технічних, кадрових ресурсів; невиконання податкових зобов'язань, бездіяльність щодо стягнення дебіторської заборгованості тощо);
- 2) прийняття суб'єктами відповідальності рішення, вказівка на вчинення майнових дій з виведення активів боржника за наявності у нього заборгованості та за відсутності будь-яких інших ресурсів (перспектив їх отримання) для погашення заборгованості боржника (що вказує на мету – ухилення від погашення боржником заборгованості та її збільшення);
- 3) прийняття суб'єктами відповідальності рішення, вказівка на вчинення дій/бездіяльності з набуття/збільшення кредиторської заборгованості боржника в один і той самий період часу (податковий період тощо) або з незначним проміжком часу з прийняттям рішення, вказівкою на вчинення або вчиненням майнових дій з виведення активів боржника за відсутності будь-яких інших ресурсів (перспектив їх отримання) для погашення заборгованості боржником.

Така правова позиція викладена в постановках ВС від 30.01.2018 у справі № 923/862/15, від 05.02.2019 у справі № 923/1432/15 та від 16.06.2020 у справі № 910/21232/16 і не втратила своєї актуальності з введенням в дію КУзПБ.

Дослідження обставин поведінки (дій чи бездіяльності), яка повинна перебувати у причинно-наслідковому зв'язку щодо порушення, передбаченого частиною другою статті 61 КУзПБ, а також встановлення вини суб'єктів субсидіарної відповідальності у справі про банкрутство здійснюються судом, що вирішує спір про субсидіарну відповідальність у справі про банкрутство.

Водночас при вирішенні питання щодо вини (виду вини) суб'єкта субсидіарної відповідальності слід виходити з обов'язків та повноважень суб'єктів відповідальності стосовно боржника, покладених на них законом та/або статутом, враховуючи при цьому положення частин першої, третьої статті 4 КУзПБ.

Відсутність (ненадання) належних доказів на підтвердження елементів/складових об'єктивної сторони порушення, тобто дій/бездіяльності конкретної особи (суб'єкта) відповідальності, що вказують на доведення до банкрутства або банкрутство, спростовує існування об'єктивної сторони порушення з доведення до банкрутства (банкрутства), і, відповідно, не надає можливості визначити суб'єктів відповідальності, встановити вину в діях/бездіяльності цих осіб та покласти субсидіарну відповідальність на таких суб'єктів.

Постанова ВС від 25.10.2022 у справі № 911/3513/16.

III. Відновлення платоспроможності фізичної особи

Банкрутство фізичних осіб в Україні запрацювало повноцінно з моменту введення в дію Кодексу України з процедур банкрутства.

Надання можливості фізичним особам ініціювати провадження у справі про банкрутство щодо самих себе поширене у багатьох розвинених країнах, серед них є зокрема Сполучені Штати Америки.

Слід наголосити що банкрутство фізичних осіб за допомогою судових процедур відбувається завжди тільки з ініціативи фізичної особи і дозволяє такій особі за допомогою процедур банкрутства урегулювати свою заборгованість і у разі чіткого слідування закону звільнитися від своїх боргів.

Щоб детально дослідити особливості справ про банкрутство фізичних осіб розглянемо правові висновки щодо особливостей судових процедур.

1. Щодо доведення наявності підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи

Відповідності до статті 116 КУзПБ обов'язок подання документів, на підставі яких виникла заборгованість заявника, покладений на заявника.

Звертаючись до господарського суду із заявою про відкриття справи про неплатоспроможність фізична особа – боржник повинна розкрити повну та вичерпну інформацію про загальну суму заборгованості та строк виконання зобов'язань, а також документально підтвердити таку інформацію належними та допустимими доказами у розумінні вимог статті 76- 77 ГПК України, що також передбачено пунктами 3, 14 частини третьої статті 116 КУзПБ.

При ініціюванні справи про неплатоспроможність фізичної особи наявність заборгованості чи можливість невиконання грошових зобов'язань найближчим часом має підтверджуватися доказами у відповідному обсязі, виходячи з правової природи правовідносин між боржником та кредитором/кредиторами. Такими доказами можуть бути, серед іншого, судові рішення, правочини, первинні бухгалтерські документи, які містять відомості про господарську операцію та підтверджують її здійснення (зокрема банківські виписки, платіжні доручення, видаткові накладні, довідки, листи, протоколи) та будь-які інші докази, що доводять факт невиконання боржником своїх зобов'язань, а у випадку загрози неплатоспроможності – потенційну можливість такого невиконання.

Водночас надана боржником роздруківка кредитної історії, складена Українським бюро кредитних історій, яка не підписана ані письмово, ані електронним цифровим підписом відповідною посадовою особою кредитного бюро, відповідно до статті 77 ГПК України не є належним та допустим доказом, який би підтверджував наявність кредитних зобов'язань боржника, а отже і підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Постанова ВС від 08.11.2022 у справі № 909/937/21

2. Щодо закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи у випадку невідображення в деклараціях інформації про майновий стан членів сім'ї боржника у зв'язку з ненаданням ними відповідної інформації

КУзПБ установлює до боржника – фізичної особи спеціальні вимоги щодо його добросовісності як запоруки досягнення компромісу між сторонами стосовно погашення боргів, що має ґрунтуватися на поступках кредиторів та сумлінній співпраці боржника з керуючим реструктуризацією і кредиторами, а також на його відкритій взаємодії із судом, яка полягає у добросовісному користуванні процесуальними правами та сумлінному виконанні процесуальних обов'язків.

Реалізація обов'язку фізичної особи, яка звернулася до компетентного суду за визнанням факту її неплатоспроможності, надавати достовірну інформацію про все наявне майно зумовлена не лише формальними вимогами законодавця, а й сутнісним змістом процедур у справах про неплатоспроможність фізичної особи. Тому надання повної і достовірної інформації у декларації про майновий стан є процесуальним обов'язком боржника у провадженнях про неплатоспроможність фізичної особи.

Посилаючись у декларації про майновий стан на те, що член сім'ї не надав інформації про доходи, витрати, майно чи зобов'язання згідно з пунктом 9 Приміток до форми декларації про майновий стан боржника у справі про неплатоспроможність, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 21.08.2019 № 2627/5, боржник має усвідомлювати, що ризики зазначення неповної інформації у декларації покладаються саме на боржника, позаяк спеціальним законом, яким є КУзПБ, такої підстави ненадання інформації про майновий стан члена сім'ї не передбачено. Натомість у частині п'ятій статті 116 КУзПБ імперативно визначено, що декларація повинна містити інформацію щодо майна, доходів та витрат боржника і членів його сім'ї, що перевищують 30 розмірів мінімальної заробітної плати.

Ураховуючи призначення частини сьомої статті 123 КУзПБ господарський суд не може залишити поза увагою обставини, які вказують на наявність підстав для закриття провадження у справі за цією нормою.

Відсутність встановлення арбітражним керуючим факту неповної та/або недостовірної інформації про майно, доходи та витрати боржника і членів його сім'ї не може безумовно свідчити про повноту та достовірність декларацій боржника і не звільняє суд від обов'язку здійснити з власної ініціативи перевірку таких обставин та надати їм юридичну оцінку, про що зазначити у відповідному судовому рішенні.

Постанова від 08.12.2022 у справі № 916/1941/21 (також див. постанову від 22.12.2022 у справі № 916/1482/21).

Щодо закриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника на підставі пункту 1 частини сьомої статті 123 КУзПБ

Відповідно до пункту 1 частини сьомої статті 123 КУзПБ, якщо боржник не скористався наданим йому правом усунути виявлені за наслідком перевірки керуючим реструктуризації недоліки щодо повноти та достовірності інформації, зазначеної у поданих ним (боржником) деклараціях, наступають визначені цією нормою наслідки у вигляді закриття провадження у справі.

При цьому ключовим завданням суду при наданні оцінки наявності підстав для закриття провадження у справі з підстав неподання боржником виправлених декларацій упродовж семи днів з моменту отримання звіту керуючого реструктуризацією за результатами відповідної перевірки є необхідність встановлення дотримання керуючим реструктуризації порядку повідомлення особи (боржника) про наявність обґрунтованих підстав вважати подання нею недостовірної та/або неповної інформації, а також факту наявності або відсутності надання виправлених декларацій упродовж встановленого законодавством строку.

Наведені положення КУзПБ не встановлюють наслідків пропуску відповідного строку, а також не регламентують правил та умов його поновлення/продовження тощо.

Водночас відповідні положення містить ГПК України, який підлягає застосуванню при розгляді справ про банкрутство/неплатоспроможність, зважаючи на норми частини шостої статті 12 ГПК України: якщо КУзПБ не регламентує та не регулює окремих процесуальних відносин та питань, що виникають при розгляді справи про банкрутство/неплатоспроможність.

Питання поновлення пропущеного учасником провадження у справі про банкрутство відповідного процесуального строку для вчинення певної процесуальної дії (у спірних правовідносинах – для подання суду виправленої декларації про майновий стан) порушується за ініціативою відповідного учасника шляхом подання ним заяви про поновлення процесуального строку з визначенням в ній поважних причин пропуску цього строку, тоді як суд позбавлений цієї процесуальної ініціативи та вирішує про поновлення пропущеного процесуального строку лише за заявою учасника.

Тож, якщо боржник подав суду виправлену декларацію про майновий стан з пропуском семиденного строку, встановленого пунктом 1 частини сьомої статті 123 КУзПБ, і суд визнав поважними причини пропуску цього строку, що наведені боржником в поданій ним разом з виправленою декларацією заяві про поновлення цього строку, то за відсутності інших недоліків (зокрема, встановлення обставин зазначення боржником у виправленій декларації недостовірної або неповної інформації щодо майна, доходів та витрат боржника і членів його сім'ї) немає підстав для закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи на підставі наведеної норми КУзПБ.

Постанова ВС від 13.12.2022 у справі № 922/853/21

Щодо застосування пункту 1 частини сьомої статті 123 КУзПБ у разі встановлення судом факту подання боржником неповної та/або недостовірної інформації у декларації про його майновий стан

У судових процедурах неплатоспроможності фізичної особи скористатися правом на реабілітацію заслуговує лише чесний і сумлінний боржник, тому до боржника – фізичної особи за приписами книги четвертої КУзПБ встановлено спеціальні вимоги щодо його добросовісності, інше б суперечило засадам цивільного законодавства, зокрема таким, як добросовісність у здійсненні відповідного права та недопустимість зловживання правом (пункт 6 частини першої статті 3, частина третя статті 13 ЦК України).

КУзПБ встановлює до боржника – фізичної особи спеціальні вимоги щодо його добросовісності як запоруку досягнення компромісу між сторонами стосовно погашення боргів, що має ґрунтуватися на поступках кредиторів та сумлінній співпраці боржника з керуючим реструктуризацією і кредиторами, а також на його відкритій взаємодії із судом, яка полягає у добросовісному користуванні процесуальними правами та сумлінному виконанні процесуальних обов'язків.

Обов'язок фізичної особи, яка звернулася до компетентного суду за визнанням факту її неплатоспроможності, надавати достовірну інформацію про все наявне майно зумовлена не лише формальними вимогами законодавця, а й сутнісним змістом процедур у справах про неплатоспроможність фізичної особи. Тому надання повної і достовірної інформації у декларації про майновий стан є процесуальним обов'язком боржника у провадженнях про неплатоспроможність фізичної особи.

Ураховуючи призначення частини сьомої статті 123 КУзПБ, господарський суд не може залишити поза увагою обставини, які вказують на наявність підстав для закриття провадження у справі за цією нормою.

Відсутність встановлення арбітражним керуючим факту неповної та/або недостовірної інформації про майно, доходи та витрати боржника і членів його сім'ї, безумовно, не може свідчити про повноту та достовірність декларацій боржника та не звільняє суд від обов'язку здійснити з власної ініціативи перевірку таких обставин і надати їм юридичну оцінку, про що зазначити у відповідному судовому рішенні.

Постанова ВС від 22.09.2022 у справі № 916/2372/20

Щодо закриття у попередньому засіданні провадження у справі про неплатоспроможність боржника у зв'язку з відсутністю заяв кредиторів

Аналіз положень статей 45, 90, 120, 122 КУзПБ свідчить, що відсутність заявлених у визначений законом строк вимог конкурсних кредиторів не є підставою для закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи – боржника у попередньому засіданні суду, оскільки не спростовує наявності ознак неплатоспроможності такої особи чи загрози її неплатоспроможності.

Натомість якщо після відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи конкурсні кредитори не подали у визначений законом строк заяв з грошовими вимогами до боржника, господарський суд за результатами попереднього засідання постановляє ухвалу, якою:

1) керуючись принципом судового контролю у справах про банкрутство, з урахуванням ролі арбітражного керуючого у цій категорії справ (наділеного нормами КУзПБ відповідними повноваженнями щодо взаємодії з кредиторами боржника), зобов'язує керуючого реструктуризацією боргів боржника письмово повідомити кредиторів (зазначених боржником у заяві про відкриття провадження у справі та заборгованість перед якими стала підставою для відкриття судом такого провадження) щодо правових наслідків неподання ними, порушуючи вимоги частини першої статті 45 КУзПБ, заяв з грошовими вимогами до боржника;

2) призначає відповідно до пункту 2 частини четвертої статті 122 КУзПБ судове засідання для вирішення питання про перехід до наступної судової процедури (процедури погашення боргів) чи про закриття провадження у справі.

Залежно від конкретних обставин, зокрема за наявності у боржника підтвердженої відповідними доказами заборгованості перед конкурсним кредитором та подальшого ігнорування цим кредитором свого обов'язку щодо подання заяви з грошовими вимогами до боржника, господарський суд має право прийняти рішення про визнання фізичної особи – боржника банкрутом за відсутності рішення зборів кредиторів. Водночас таке рішення суд приймає з урахуванням та оцінкою стану неплатоспроможності боржника на підставі отриманого звіту керуючого реструктуризацією про результати перевірки декларації боржника.

Поряд з цим, вирішуючи питання про перехід до судової процедури погашення боргів фізичної особи – боржника, обов'язком суду є перевірка наявності визначених частиною сьомою статті 123 КУзПБ підстав для закриття (з власної ініціативи суду) провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи.

Обставини, що свідчать про добросовісну поведінку боржника у сукупності з іншими обставинами справи, підлягають врахуванню господарським судом під час вирішення у подальшому питання щодо закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи на підставі пункту 6 частини першої статті 90 КУзПБ та застосування наслідків, установлених частиною четвертою цієї статті.

Постанова ВС від 05.10.2022 у справі № 921/39/21

Щодо подальшого здійснення провадження у справі про неплатоспроможність за відсутності кредиторів з правом вирішального голосу

Згідно із частиною першою статті 48 КУзПБ учасниками зборів кредиторів боржника з правом вирішального голосу є конкурсні кредитори, визнані господарським судом у попередньому засіданні та внесені розпорядником майна до реєстру вимог кредиторів. У зборах кредиторів боржника можуть брати участь із правом дорадчого голосу, зокрема, конкурсні кредитори, вимоги яких заявлені після закінчення строку, встановленого для їх подання.

За змістом частин першої, другої статті 123 КУзПБ участь кредиторів у зборах кредиторів, визначення кількості голосів кредиторів з правом вирішального голосу та учасників зборів кредиторів з правом дорадчого голосу здійснюються в порядку, визначеному цим Кодексом для юридичних осіб. Основними завданнями зборів кредиторів у процедурі реструктуризації боргів боржника є: 1) розгляд звіту керуючого реструктуризацією про результати перевірки декларації про майновий стан боржника; 2) розгляд проекту плану реструктуризації боргів боржника; 3) прийняття рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника або про звернення з клопотанням до господарського суду про перехід до процедури погашення боргів боржника або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Відповідно до частини четвертої статті 122 КУзПБ в ухвалі за результатами попереднього засідання суду, зокрема, зазначаються:

- 1) обов'язок керуючого реструктуризацією провести збори кредиторів, які мають відбутися не пізніше 14 днів з дня постановлення такої ухвали;
- 2) дата засідання господарського суду, яке має відбутися не пізніше 60 днів з дня постановлення такої ухвали, на якому буде розглянуто погоджений кредиторами план реструктуризації боргів або прийнято рішення про перехід до процедури погашення боргів чи про закриття провадження у справі.

Тож наявність у справі про неплатоспроможність конкурсного кредитора лише з правом дорадчого голосу не свідчить про неможливість розгляду плану реструктуризації боргів боржника та здійснення подальшого провадження у справі.

За відсутності у справі про неплатоспроможність конкурсних кредиторів з правом вирішального голосу питання щодо розгляду та затвердження плану реструктуризації боргів боржника підлягає вирішенню конкурсним кредитором з правом дорадчого голосу.

Постанова ВС від 21.09.2022 у справі № 911/1862/21

3. Щодо визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника

Однією з процесуальних гарантій захисту інтересів сторін та ухвалення справедливого рішення за частиною одинадцятою статті 126 КУзПБ є закріплена у цій нормі дискреція господарського суду – можливість обрати з двох варіантів рішення (про визнання боржника банкрутом і відкриття процедури погашення боргів боржника або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність) такий, що є найбільш оптимальним у правових і фактичних умовах вирішення конкретної справи, з урахуванням принципів добросовісної поведінки боржника, неналежної реалізації кредитором власних правомочностей та судового контролю у відносинах неплатоспроможності, а також відповідно до основної мети провадження у справі про неплатоспроможність фізичних осіб.

Спеціальні норми КУзПБ не обмежують кредиторів боржника – фізичної особи у виборі позиції у справі, проте у разі їх пасивної участі у провадженні, зволікання з реалізацією правомочностей чи невчинення ними необхідних процесуальних дій ризику такої бездіяльності покладаються саме на кредиторів та не повинні зашкодити законним інтересам боржника.

Відповідно до частини першої статті 130 КУзПБ, якщо протягом 120 днів з дня відкриття провадження у справі про неплатоспроможність зборами кредиторів не прийнято рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника, господарський суд ухвалює постанову про визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника.

Приписи частини одинадцятої статті 126 та частини першої статті 130 КУзПБ у їх системному зв'язку є послідовністю процесуальних засобів, де дискреція господарського суду у вирішенні питання про перехід до наступної судової процедури чи закриття провадження у справі за частиною одинадцятою статті 126 КУзПБ є основним процесуальним інструментом, що застосовується крізь призму судового контролю та відповідно до мети провадження про неплатоспроможність фізичної особи, а частина перша статті 130 КУзПБ формалізує початок судової процедури погашення боргів боржника та є спеціальною процесуальною гарантією для добросовісного боржника у разі зволікання зборів кредиторів із прийняттям рішення щодо плану реструктуризації його боргів.

Постанова ВС від 20.09.2022 у справі № 920/27/21 (також див. постанову від 14.09.2022 у справі № 916/256/21).

ВИСНОВКИ:

Процедури банкрутства є дуже важливими для економіки України. Саме завдяки їм оновлюється певна частина економіки і підтримується баланс платоспроможності.

Вже є чисельна судова практика Верховного Суду, що дозволила ліквідувати певні прогалини законодавства як щодо юридичних осіб, так і щодо фізичних осіб. Відновлення платоспроможності фізичних осіб за цей час стало діючим і реальним правовим інститутом банкрутства.

Верховний Суд намагається залишати свою судову практику послідовною, передбачуваною і зрозумілою.

—
Верховний
Суд

Дякую за увагу!